

Red de krijgsmacht, stem socialistisch!

Jaus Müller

Waar zijn toch die al die tanks gebleven? Met die vraag is Defensie al wekenlang Europa aan het afstruinen, op zoek naar fel-begeerde Leopard-tanks. Die moeten nu zo snel mogelijk naar Oekraïne. Of eigenlijk eerst naar Rheinmetall, waar ze ooit vandaan kwamen. Beetje WD-40 erin op de verroeste bouten en assen, en hopelijk kunnen ze nog net op tijd naar het oosten om een aanstaande Russische doorbraak af te stoppen. Begin februari werd duidelijk dat Nederland samen met Duitsland en Denemarken ten minste 100 Leopard 1-tanks gaat leveren aan Oekraïne. Hoewel dit gaat om de oldtimereditie, is dit allicht beter dan een eerder plan om van Duitsland geleasede tanks op te kopen en richting Bachmoet te sturen. Nederland leent deze tanks immers met als doel nog een beetje bekend te blijven met de werking van Leopards.

Een leger zonder tanks is toch een beetje als een tijger zonder tanden. Hoe zijn we ooit in deze nachtmerrie verzeild geraakt? Wie was de hoofdverantwoordelijke van dit debacle? Ik wees altijd met een beschuldigende vinger richting Hans Hillen, de minister van Defensie van het CDA onder wiens leiding Defensie in 2010 een ongekende bezuiniging

van een miljard euro moest verhapstukken. De kaasschaafmethode bleek niet afdoende. Hillen deed alle Nederlandse tanks tegen een dump-prijs in de uitverkoop. Als argument werd aangevoerd dat de toekomst van de krijgsmacht meer lag in counterinsurgency (Afghanistan) en stabilisatie-operaties (zoals op de Balkan). Daar heb je geen tanks voor nodig. Die waren immers alleen voor het grootschalig conflict bedoeld, en de kans dat we daarin terecht zouden komen was na het einde van de Koude Oorlog toch verwaarloosbaar.

Met de inval van Rusland in Oekraïne in het achterhoofd, nu een jaar geleden, is het moeilijk een grotere strategische misrekening te bedenken. Maar kunnen we dit Hillen aanrekenen? Dat is maar de vraag. *NRC Handelsblad* reconstrueerde de onttakeling (want het woord 'bezuiniging' is eigenlijk nog te mild) van Defensie in het vorige decennium. Op zoek naar de veroorzaker van deze strategische miskleun kwam journalist Tom-Jan Meeus tot een bijzondere conclusie. Het was juist Hillen die nog een laatste poging deed de dramatische bezuinigingen in 2010 wat af te zwakken. Hillen zocht nog naar creatieve formuleringen in Kamerbrieven om de

bezuinigingen te temperen om de bikkelharde bezuinigingstaak die de coalitiepartners VVD, PVV en CDA hadden opgeschreven wat te verzachten. Maar toen de net aangetreden premier Mark Rutte erachter kwam dat Hillen morrelde aan de afspraken, in een moedige poging te redden wat er te redden viel voor Defensie, ontstak de premier in woede. 'Stuur die brief maar naar de koningin', zou Rutte volgens NRC hebben geroepen naar Hillen.¹ 'De premier liet mij geen keuze: ik móést de bezuinigingen uitvoeren die ik niet wilde', zei Hillen.²

Parallellen met het verleden zijn hier ook te trekken: Nederland bezuinigde vlak voor de Tweede Wereldoorlog jarenlang op 's lands zwaarmacht. Zodra de spanningen in Europa opliepen door de opkomst van nazi-Duitsland, ging de begroting weliswaar iets omhoog maar het was *too little too late*. Achteraf kreeg 'links' de schuld: waren het niet die verderfelijke pacifisten met hun gebroken geweertje die de landsverdediging hadden verkwanseld, juist toen Hitler Polen binnenviel in 1939? Niets is minder waar: het waren juist confessionele en liberale partijen (de verre voorgangers van Hillen en Rutte) die het ministerie van Oorlog tot de laatste gulden hadden uitgeperst.

De vraag blijft wie de hoofdverantwoordelijke was voor de uitverkoop van Defensie in het vorige decennium. Kunnen we Hillen nu zuiveren van alle blaam? Weliswaar was hij fel gekant tegen de afbraak van Defensie, maar desondanks voerde hij keurig netjes uit wat Rutte hem dicteerde: die brief naar de koningin, waar Rutte op doelde, heeft hij nooit verstuurd. NRC richt de pijlen toch meer richting Rutte, die als premier te maken kreeg met forse bezuinigingen als gevolg van de kredietcrisis, en daarbij Defensie wel erg makkelijk voor de bus gooide. Dat was bovendien in tegenspraak met het liberale verkiezingsprogramma. Als VVD-leider was Rutte in zowel 2010 als 2014 fel gekant tegen verdere bezuinigingen op Defensie. 'Als premier tekende hij in 2014 in Wales voor een hoger bbp-percentages voor Defensie. Telkens realiseerde hij het omgekeerde', merkt NRC fijntjes op.³ Toen Ank Bijleveld (CDA) in 2017

aantrad bij Defensie, zag ze dat Rutte netjes zijn handtekening had gezet onder 'Wales', maar dat de begroting van Defensie nooit was opgehoogd. Met andere woorden: de Rutte op verkiezings-tournee produceerde rollende rechtse volzinnen over het belang van een sterk leger, maar zodra de stemlokalen eenmaal sloten, wist de VVD-leider niet hoe snel hij naar de kazernes moest om de tanks aan de ketting te leggen. Een soortgelijk patroon lijkt zich elke verkiezingen te herhalen, met grote uitzondering van volgend jaar, wanneer de Nederlandse Defensie er eindelijk weer meer geld bijkrijgt en de NAVO-norm van 2 procent lijkt te gaan halen als gevolg van de Russische inval in Oekraïne.

Op zich goed nieuws dus. Maar na drie decennia bezuinigingen moet er wel een enorme achterstand worden ingehaald. Ruim dertig jaar snijden in Defensie heeft de krijgsmacht ernstig uitgehold, juist in een tijd waar de dreiging van een grootschalig conflict dichterbij lijkt dan ooit. Wordt het niet eens tijd om alle voor die wanbeleid verantwoordelijke politici alsnog tot de orde te roepen? Waar blijft die parlementaire enquête? Laten we beginnen bij de VVD, de partij die al dertig jaar lang roept dat er meer geld naar Defensie moet, maar tegelijkertijd al tien jaar de premier leverde die – naar het zich nu laat aanzien – collega's in zijn team onder druk zette om het mes nog net wat harder in het vlees van de krijgsmacht te zetten.

Met de consequenties leven we nu: een krijgsmacht zonder tanks, in een tijd dat ze harder nodig zijn dan ooit. Met opnieuw verkiezingen in aantocht zou ik bijna willen zeggen: red de krijgsmacht, stem socialistisch! ■

1 Tom-Jan Meeus, 'Rutte dwong persoonlijk af dat Defensie 'de genadeklap' kreeg', NRC, 30 december 2022.

2 Idem.

3 Idem.